

Es busquen dones #activistes

**KIT DE
FORMACIÓ**

gènere, Tic i activisme

índex

1. **Gènere, TIC i activisme.** 6
Elena Couceiro i Fiona Montagud (ACSUR-Las Segovias)
2. **Teories feministes i postfeministes de les tecnologies.** 14
Núria Vergés (Donestech)
3. **De l'exclusió a l'autoinclusió.** 21
Núria Vergés (Donestech)
4. **Eines 2.0.** 26
Eva Cruells (Donestech)
5. **Bones pràctiques d'accions feministes a la xarxa.** 34
Eva Cruells (Donestech)
6. **Seguretat a la xarxa.** 42
Alex Haché (Donestech) i Marta G. Franco (periodista i mediactivista. Treballa al Periódico Diagonal.)

presentació

ACSUR - Las Segovias és una organització internacionalista, ciutadana, participativa, política i feminista, que aposta pel treball en xarxa. És en aquest lloc on ens situem a l'hora d'abordar el nostre treball en l'àmbit de l'educació i de la cooperació per al desenvolupament.

Hem volgut unir la nostra perspectiva feminista, el nostre interès per enfortir els moviments socials i les organitzacions de la societat civil i la nostra aposta per la comunicació social en una iniciativa que combina un curs de formació destinat a dones activistes sobre l'ús i les potencialitats de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) i una campanya de sensibilització sobre les possibilitats que les TIC ofereixen a les organitzacions feministes.

Aquesta iniciativa està finançada per l'Instituto de la mujer, la Diputació de Barcelona i l'Ajuntament de Figueres i hem comptat amb la col·laboració del col·lectiu Donestech, qui imparteix la formació i amb qui hem elaborat els materials per aquest seguit d'accions, com aquest kit formatiu en el qual hi podem trobar moltes pistes per introduir o aprofundir en les TIC des dels feminismes.

En aquestes pàgines repassarem teories feministes i postfeministes de les tecnologies, coneixerem algunes eines 2.0, ens apropiarem a bones pràctiques amb les TIC i abordarem mesures de seguretat a la xarxa. Oferim aquest kit de formació per tal de convidar a repensar la forma en què treballem per la transformació social i de fomentar un debat necessari per aprofitar les múltiples possibilitats que ens obren les TIC, sense deixar de tenir present una perspectiva crítica i feminista.

Esperem que aquest material sigui d'interès per a totes aquelles persones que volen utilitzar Internet per treballar per un món més just i solidari.

ACSUR-LAS SEGOVIAS

1. Gènere, TIC i activisme.

Elena Couceiro i Fiona Montagud
(ACSUR-Las Segovias)

Disponible a:
<http://www.traficantes.net/libros/el-kit-de-la-lucha-en-internet>

Les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) estan canviant la manera com ens comuniquem i relacionem, la forma en què creem xarxes i en què s'organitza la societat. Fins i tot, com afirma Marga Padilla, informàtica, activista social i autora del *kit de la lluita a Internet*, "la revolució tecnològica està produint canvis en la distribució del poder. El poder no desapareix, però les seves posicions pateixen canvis, es descol·loca i, en alguns punts, es disloca. Aquests canvis es condensen en la metàfora de la xarxa. Per això, Marga Padilla, reconeguda activista social, recomana "aprofitar aquests canvis, rastrejant les situacions per detectar quins d'aquests punts febles estan debilitant el patriarcat" i arriba a afirmar en el seu citat llibre que "tota persona que lluiti per la transformació social té l'obligació de comprendre Internet pel que fa a processos socials es refereix".

Des d'aquesta perspectiva hem posat en marxa tot el projecte en el qual s'insereix aquest Kit: és imperatiu que totes les activistes socials coneguem les possibilitats que les TIC ens obren, però també que assumim els compromisos que la incorporació d'aquestes eines comporta per les nostres tasques, que no perdem de vista el pensament crític a l'hora d'enfrontar una sèrie d'obstacles i problemes que presenten aquestes noves eines.

Nous horitzons per a l'activisme

És indubtable l'enorme potencial que les TIC suposen per a les activistes i les organitzacions de dones i feministes. Les TIC ens permeten difondre, compartir, escoltar, aprendre, dialogar, treballar en xarxa, fer denúncies i convocatòries a gran escala, difuminant les barreres espacials i, fins i tot, les jerarquies. Qualsevol persona pot emetre missatges, difondre'ls, entrar en contacte amb altres persones que no coneixen directament i col·laborar amb elles. El canvi fonamental té a veure amb la fi de les i els intermediaris, ja no necessitem als mitjans de comunicació tradicionals per fer arribar els nostres missatges, podem fer-los arribar nosaltres mateixes. Però hi ha molts més canvis i és important començar pel principi, com defensa Olga Berrios, del col·lectiu Masticable, que aposta pel poder transformador d'Internet i per l'activisme digital per donar suport i fer visible a la xarxa causes socials i porta a terme iniciatives de sensibilització, comunicació i formació en aquest camp. L'Olga apunta que "sempre parlem de les TIC com a megàfon per a l'activisme, però oblidem el moment de posar l'orella i escoltar a les altres".

Ella enumera altres horitzons que les TIC obren per les activistes socials: "podem detectar nous camps per a l'activisme, aportar eines per coordinar-nos, pensar, generar pensament de forma col·lectiva, assenyalar responsabilitats i criticar a través d'altres canals i formes". És evident que tot aquest ventall de possibilitats permet l'enfortiment dels moviments socials. Ana Barrero, autora del *Manual d'ús d'Internet de TICambia*, una iniciativa de CEIPAZ, subratlla que "la creació constant de continguts, la lliure circulació d'informació i la interacció han creat un nou tipus de ciutadania més activa, participativa, democràtica i compromesa". Amb les TIC, com afirma Xosé Ramil, expert en TIC i comunicació social, "la mobilització i la participació adquireixen una nova dimensió. I sorgeixen noves formes de ciutadania, connectades al món virtual de forma permanent, i en el món real de manera intermitent".

Si les TIC canvien la forma de comunicar-se, de relacionar-se, d'aprendre i de lluitar per la transformació social, apostar per elles forçosament ha de suposar un compromís de canvi de mentalitat per part nostra. Per començar, Xosé Ramil recorda que hem d'intentar que aquests dispositius "ens ajudin en els nostres objectius" i que no hem de permetre que "ens aclaparin". Si volem utilitzar les TIC per a l'activisme social és molt important dissenyar una estratègia i no perdre mai de vista l'objectiu de la transformació social. Tanya Notley és experta en infoactivisme i

va ser responsable d'un documental de l'organització Tactical Tech que mostra bones pràctiques d'activistes de tot el món amb les TIC. Tanya insisteix que per a ella "definir una visió i crear una estratègia abans de triar qualsevol eina s'ha convertit en un mantra".

Més enllà de crear una estratègia també és important no oblidar el carrer. Com diu Víctor Marí Sáez, expert en comunicació educativa, "tenim el repte de ser amfibis, de viure en dos mitjans: el món digital i el món analògic". A més, des dels moviments socials sovint es critica l'anomenat "clickactivisme" assenyalant que una presència molt activa i reivindicativa a les xarxes socials i a Internet a vegades no es tradueix en un activisme de carrer, més visible i amb major impacte. En aquesta línia, Susan George, presidenta d'honor d'ATTAC, afirma en una entrevista per eldiario.es que "Internet és una eina estupenda, però que no és el lloc on s'ha de dur a terme la revolució. La revolució no està a la web, està al carrer. Internet es pot utilitzar per facilitar la informació i la documentació que la gent necessita per formar-se i recolzar la lluita de carrer, però la protesta només a Internet no té prou potència".

A part de tenir una estratègia i no oblidar el carrer, és imperatiu fomentar l'obertura al diàleg que possibiliten les TIC. Gràcies a les noves tecnologies, desapareix la tradicional divisió entre qui emet i qui rep la informació, entre qui la produeix i qui la consumeix, i apareix l'anomenat "prosumidor", que, en paraules de Xosé Ramil, "no respon al consumidor útil del sistema econòmic actual, sinó que readapta aquests nous dispositius i els utilitza per transformar les lògiques comunicatives dominants". Les organitzacions socials i les persones activistes hem d'estar obertes al diàleg i fugir d'una visió de propaganda (comunicació mercantilitzada, com l'anomena Javier Erro) i fomentar la comunicació per al canvi social, que, com assenyala Víctor Marí Sáez, "posa l'accent en la importància de dinamitzar processos socials, en els quals el ciutadà no se sent únicament apel·lat a fer aportacions econòmiques sinó que participa activament, al costat d'altres persones, en generar canvis socials". Com Marí Sáez anota, estem convençudes que les TIC permeten recuperar la visió de la comunicació com a creadora de vincles. Aquest autor assenyala que la comunicació, durant molt temps, "ha estat entesa des d'una lògica patriarcal, com una pràctica de domini social" i defensa que "cal impulsar una comunicació més femenina", que posi al centre la construcció de vincles, la proximitat i la cura. La disponibilitat per dialogar, intercanviar i col·laborar és essencial per construir les xarxes les bases de les quals podem establir amb les TIC.

A causa de la gran quantitat de missatges que ens arriben a través de les TIC, un altre dels requisits per al seu ús és la creativitat. Olga Berrios assenyalava que hem de veure l'ús de les TIC com "una cosa creativa, divertida i fins i tot transgressora". Juanlu Sánchez, sotsdirector de eldiario.es, ho té clar: "Internet premia l'originalitat". Finalment, un altre dels grans compromisos que requereix l'ús de les TIC per a l'activisme és estar disposada a aprendre constantment. Donada la velocitat vertiginosa amb què s'incorporen les novetats tecnològiques i donada la intensitat d'interaccions que permeten les TIC, és imprescindible voler aprendre i qüestionar-ho tot constantment. En resum, per a les organitzacions i les persones dedicades a l'activisme social, com assenyalava el col·lectiu CRAC, "la clau segueix estant en aquest canvi de mentalitat que porti a un model organitzatiu més obert, horitzontal, col·lectiu i comunicatiu, que vegi en la tecnologia les eines i en la ciutadania els subjectes aliats per desplegar la seva acció social".

Però no tot en les TIC són bondats. El primer problema, la bretxa digital: hi ha moltes persones que no tenen accés a les noves tecnologies i això ho hem de tenir en compte per dur a terme tasques de sensibilització, incidència política i activisme. A més, un dels problemes dels que més es parla a Internet és la seguretat, la protecció de la intimitat. De fet, moltes de les eines pertanyen a grans corporacions i la seva política de protecció de dades és molt qüestionable. Per això, en la mesura del possible, hem d'apostar pel programari obert i lliure, obra de col·lectius socials sense grans interessos econòmics i que, gràcies al codi obert, permet que puguem adaptar-nos a les nostres necessitats. Com assenyalava Tiscar Lara, "de cara a l'enfortiment d'una ciutadania digital crítica i activa, convé tenir present la importància de l'autogestió en el disseny i control" de les TIC. L'últim punt que volem subratllar per no perdre de vista la perspectiva crítica cap a les TIC és que hem de resistir la temptació de caure en la lògica consumista i el culte a la rapidesa i a la immediatesa que s'està imposant a causa del domini de les TIC per part de grans corporacions. Com assenyalava Xosé Ramil al text ja citat, "el mercat promou un ús individual de les TIC i hi assigna valors com la felicitat, l'èxit social o la connectivitat permanent, dins de la lògica brutal d'un consum basat en la creació fictícia de necessitat. Però les TIC també es conceben des de l'ús col·lectiu i se'ls hi assignen valors com la transformació, la participació o l'apropiació col·lectiva".

Ciberfeminisme

Entrant en matèria de l'activisme feminista hem de qüestionar si hi ha una bretxa digital de gènere i si les TIC poden contribuir a la igualtat i a reforçar el moviment feminista. Mentre Xosé Ramil es mostra convençut que no hi ha una bretxa digital de gènere, Ana Barrero creu que sí que existeix: "la presència de la dona a Internet, com en molts altres camps, ha estat, i continua sent, inferior que la dels homes". Ana Burgos, del col·lectiu Memes Feministes, també ho creu així i defensa que "hem de reflexionar més - i actuar al respecte - sobre les bretxes digitals de gènere, sexualitat, raça, classe, edat, procedència... que ens travessen". Tanmateix, hi ha dades esperançadores, com assenyalava Ana Barrero: "en els últims anys la bretxa ha disminuït notablement a causa del desenvolupament de la tecnologia mòbil, entre d'altres, ja que les dones estan incorporant les TIC en els diferents àmbits de la seva vida (personal, professional, laboral, activista, etc...)".

És indubtable que hi ha un potent moviment ciberfeminista a tot el món: les bloggers han estat crucials en l'esclat i la difusió de la Primavera Àrab i hi ha nombrosos blogs, pàgines de Facebook i vídeos a Youtube destinats a trencar estereotips masculistes. Ana Barrero insisteix: "les TIC estan contribuint de manera determinant a l'apoderament de les dones. Internet està permetent donar veu a les dones i visibilitzar la seva tasca i participar de manera activa en els assumptes que les afecten".

L'artista i activista Alicia Murillo es mostra contundent: "crec que les TIC són una arma massa poderosa i nova, les dones hem de donar-nos pressa per apoderar -nos d'elles abans de que ho faci el patriarcat". El seu projecte "El cazador Cazado" és un exemple notable de ciberfeminisme que es rebel·la contra l'assetjament sexual al carrer. Memes feministes, el col·lectiu en què milita Ana Burgos, també vol trencar els estereotips masculistes, amb imatges que recorren a un humor que podríem qualificar de políticament incorrecte. L'Ana assenyalava que "Internet permet la visibilització i una resposta ràpida i contundent a declaracions, discursos o accions misògines i masculistes" i aquest és l'objectiu dels memes. Un dels seus protagonistes, per citar-ne un exemple, ha estat el parlamentari espanyol Toni Cantó, per haver qüestionat les estadístiques de la violència de gènere i la llei que la combat. Cristina Chiquin, del col·lectiu guatemalenc Dones Ixchel, considera que les TIC serveixen sens dubte per

reforçar el moviment feminista perquè "permeten denunciar a nivell comunitari, nacional, regional i mundial el que està passant amb la lluita pels drets de les dones i el que encara falta per fer". Per la Cristina, "la gran contribució de les TIC consisteix en generar noves formes d'activisme, alternatives i que poden moure formació i informació en menys temps, el desenvolupament de noves formes de lluita".

Però les accions feministes a la xarxa es troben dues grans llores en el camí cap a la igualtat de gènere. Una és l'atac dels anomenats "trolls" masclistes. D'això en saben molt Alicia Murillo i Ana Burgos, però ambdues consideren que aquests atacs serveixen per donar més visibilitat als seus projectes i l'Alicia assegura que: "ha après a gestionar-ho com vol". L'altra és la censura a què estan sotmeses pàgines de ciberfeministes, especialment a Facebook, pel seu contingut "inapropiat". La Maite Garrido Courel, autora d'un article a "Diario Turing" sobre el tema conclou que "els guardians de la moral a Facebook, com passava en el franquisme, perden el nord fins a no distingir una reivindicació feminista d'alguna cosa pornogràfica".

Per acabar, volem citar a Tíscar Lara, que reprèn un lema feminista per assenyalar que amb moltes de les TIC, especialment les xarxes socials, "allò personal és polític, ja que, "en certa mesura, amb els nostres fragments i empremtes digitals estem deixant els relats amb els quals es construirà la nostra història social en el futur".

2. Teories feministes i postfeministes de les tecnologies.

Núria Vergés (Donestech)

Tant el gènere com les Tecnologies han estat centrals per explicar els principals canvis de les últimes dècades i l'esdevenir de la societat de la Informació i del Coneixement actual. Els feminismes de la tecnologia s'han situat en una posició central en el debat feminista actual. Amb això han contribuït enormement a les mateixes teories feministes, però també a les teories de la ciència i la tecnologia (Gill i Grint, 1995; Wacjman, 2004; 2010). Els feminismes de la tecnologia tenen en comú considerar el gènere com a crucial en el desenvolupament tecnològic, així com compartir la voluntat de superar el sexisme i androcentrisme que ha caracteritzat la relació gènere i tecnologia. La seva evolució ha plantejat una sèrie d'estratègies per superar la discriminació de les dones en les tecnologies que van des de la inclusió fins al canvi i el desplaçament. El desenvolupament de la investigació i reflexió sobre la participació de les dones en les tecnologies ha estat marcat per múltiples debats i importants contribucions teòriques per al feminisme i la tecnociència que es caracteritzen per la pluridisciplinarietat de les contribucions i per una evolució successivament crítica a nivell teòric i pràctic.

Quadre de corrents i estratègies dels feminismes de la tecnologia

Exclusió/Inclusió		Estratègies d'inclusió
Feminisme Liberal	<p><i>Monopoli dels homes sobre la tecnologia</i></p> <p><i>Desigualtat d'accés i oportunitats respecte institucions i carreres científicotecnològiques</i></p>	<p><i>Socialització dels valors i aspiracions de les dones</i></p> <p><i>Oportunitats i recolzaments a les dones</i></p> <p><i>Descobrir les dones excloses de la història</i></p>
Diferència de gènere/ Diferència Sexual	<p><i>Crítica a la naturalesa generitzada de la pròpia tecnologia, inherentment patriarcal</i></p> <p><i>Accent en la diferència sexual</i></p>	Estratègia del canvi <p><i>Redefinició de la tecnociència i de les seves institucions</i></p> <p><i>Pensar la tecnologia en relació a la cura i la sostenibilitat</i></p>
Diversitat cultural i de gènere	<p><i>Tecnologia com a producte sociomaterial. Un xarxa que combina artefactes, persones, org's, significats culturals i coneixement</i></p> <p><i>Tecnologia i gènere son mútuament constitutius</i></p>	Estratègia del desplaçament <p><i>Gènere i tecnologia són processos culturals que poden ser negociats i transformats</i></p> <p><i>Desplaçar les jerarquies de gènere- deconstrucció del discurs on operen les relacions de poder.</i></p>

Feminismes de la tecnologia

Les primeres aportacions feministes de la tecnologia celebraven el desenvolupament tecnològic. Auteurs com Firestone (1970) consideraven que una aliança de les dones amb el desenvolupament de les tecnologies reproductives acabaria amb la discriminació entre dones i homes, ja que alliberaria les dones del rol reproductiu que considerava la base de la desigualtat. També, com exposa Wajcman (2004, 2010), la literatura feminista de la tecnologia de tendència liberal, convocava les dones a participar en les tecnologies qüestionant, sobretot la imatge estereotipada i masculinitzada del tecnològic, però demanant tot l'esforç de canvi a les dones. Així, les dues tendències consideraven la tecnologia com a neutral.

A partir dels anys 80 s'instaura el pessimisme, ja que les feministes radical - culturals i ecofeministes (Mies i Shiva, 1993) de tendència essencialista i també les socialistes (Cockburn, 1982; Webster, 1986) de tendència constructivista, denunciaren el caràcter patriarcal de la tecnologia i la seva forta masculinització. Elles consideraven que això derivava en una subrepresentació, discriminació i exclusió de les dones en les tecnologies. En aquest sentit, provocaren una considerable tecnofòbia en el marc dels feminismes d'aquella dècada.

Postfeminismes de la tecnologia

A partir dels anys 90, considerant les potencialitats transformadores de les noves tecnologies (en particular d'Internet) per a la societat i per a les dones, i els postulats de la tercera onada feminista, el feminisme de la tecnologia es va carregar d'optimisme a través d'una renovació pràctica i teòrica favorable a la participació de les dones en les tecnologies i esperança per les possibilitats que aquestes oferien per a les transformacions de gènere. Tanmateix, mantenint una visió crítica de la relació gènere i tecnologia.

El ciborfeminisme (Haraway, 1985), ciberfeminisme (Plant, 1997; Sveningsson and Sunden, 2007), tecnofeminismo (Wajcman, 2004), technofeminisme (Wacjman, 2004) i technoqueer (Landström, 2007), com a principals teories post 90, es mostren crítiques amb les desigualtats de gènere existents, però emfatitzen les possibilitats de participació per a les dones a través de les TIC per justament sobrepassar aquestes desigualtats. Aquest potencial transformador rau en les noves possibilitats d'apropiació per part de les dones d'aquestes noves tecnologies, en els seus processos horitzontals de funcionament, en la generació de nous espais a ocupar com el ciberespai, i, sobretot, en el poder deconstruir categories prefixades i unitàries com és el binarisme de gènere i la mateixa interpretació del que és tecnologia. Amb això celebren la hibridació, heterogeneïtat, fluidesa i performativitat del gènere, d'allò tecnològic, i del que succeeix entre ells. D'aquesta manera, les aportacions més actuals dels feminismes de les tecnologies assenyalen el caràcter mútuament constitutiu del gènere i les tecnologies i el seu desenvolupament d'una forma fluida i dinàmica (Wacjman, 2010; Vergés, 2012).

Quadre teories feministes de la Tecnologia

	PRINCIPALS DEBATS				
FeminismeS	Gènere	Tecnologia	Relació Gènere i Tecnologia	Actitud	Crono i Autories
Radical Llibertàries	Dones Indiv.- Construct Binari- No-Binari	Neutral Biotec	Tecno>>	Optimista	70 (Firestone, 1970)
Liberals	Dones Indiv. Binari	Neutral Laboral	Tecno>>	Optimista	70-80 (Trescott, 1979; Stan- ley, 1983)
Radical Culturals	Dones-Sexe Essencial Binari	No Neutral Biotec. Militar	Gènere>>	Pesimisme	80 (Corea et al, 1985,1987)
Socialistes	Dones-Gènere Construct. Binari	No Neutral Laboral Domòtica	Gènere>>	Pesimismo	80 (Cockburn, 1983; Webs- ter, 1989)
Ciborg-feministes	Gènere Construct. No-Binari	No Neutral Biotec.	Mútuament Constitutiva	Optimista Moderada	80-90 (Haraway; 1985, 1991)
Ciber-Feministes 1	Gènere Essencial Binari	Neutral TIC	Tecno>>	Optimista Moderada	90 (Plant, 1997)
Ciber-Feministes 2	Gènere Cons- truct. No-Binari	No Neutral TIC	Mútuament Constitutiva	Optimista Moderada	90-00 (Sollfrank et al, 1999; Fernandez et al, 2002)
Post-colonialistes	Gènere Construct. Interseccions	No Neutral Laboral TIC	Mútuament Constitutiva	Optimista Moderada	90-00 (Gajjala, 1999; Galpin, 2002)
Tecno-feministes	Gènere Construct. Binari	No Neutral Laboral TIC	Mútuament Constitutiva	Optimista Moderada	00 (Wajcman, 2004, 2007)
Queer Feministes	Gènere Cons- truct. No-Binari	No Neutral TIC Biotec	Mútuament Constitutiva	Optimista Moderada	90-00 (Halberstam, 1991; Lands- trom, 2007)

font: elaboració pròpia

3. De l'exclusió a la autoinclusió de les dones en les TIC.

Núria Vergés (Donestech)

La investigació sobre la participació de les dones en les TIC ens alerta de que la bretxa digital de gènere encara persisteix (Bartol i Aspray, 2006; Castaño, 2008). Davant d'això, la majoria d'estudis se segueixen concentrant a explicar els mecanismes d'exclusió de les dones de les TIC. No obstant això, més recentment, la investigació feminista de la tecnologia ha iniciat un procés orientat a indagar en els processos d'inclusió de les dones en les tecnologies a partir de les seves experiències d'autoinclusió i l'anàlisi de polítiques i accions d'inclusió digital que busquen una renovada relació entre el gènere i les TIC (Faulkner i Lie, 2007; Trauth and Quesenberry, 2008; Vergés, 2012).

De fet, com Barker i Aspray (2006) han assenyalat, la necessitat d'inclusió de les dones en les TIC no és només una qüestió de justícia de gènere. En aquest sentit, d'una banda, incrementar la representació de les dones en les TIC també és incrementar una mà d'obra qualificada i requerida pel món laboral en sectors amb majors retribucions i prestigi i, alhora, implicaria unes majors opcions de redistribució del seu impacte en famílies i comunitats locals. D'altra banda, incloure les dones en les TIC incrementaria la diversitat de perfils participants en el desenvolupament TIC i la societat de la informació en general. D'aquesta manera inclouria les veus, mirades i necessitats de milers de persones usuàries potencials. Amb això incrementarien les oportunitats de creació de tecnologies més extensives i adaptables a diversos perfils alhora que facilitaria el desenvolupament transformador i fins i tot alternatiu del sector TIC i la societat en el seu conjunt.

De l'exclusió...

Bona part de la literatura feminista de la tecnologia, així com informes públics més recents, assenyalen que persisteix la subrepresentació de les dones en les tecnologies (Castaño, 2008; Gil - Juárez et al., 2011, 2012), sobretot en els àmbits de presa de decisió i disseny de les TIC, tradicionalment relacionats amb els estudis d'enginyeries i sectors laborals associats. Històricament, la dona ha estat exclosa dels centres d'estudi, investigació i producció de coneixement tecnològic a través de normes legals i socials. Aquesta discriminació ha invisibilitzat les contribucions de les dones al desenvolupament de la tecnologia i ha dificultat la generació de referents per a futures generacions. Amb això es fomenta una imatge que allunya les dones de les tecnologies i s'alimenta una atribució estereotipada de rols de gènere discriminatòria per a les dones.

Els estereotips de gènere es van reproduir a través de la família, l'escola, els mitjans de comunicació, les xarxes socials o el mateix àmbit laboral. La seva influència defineix per a una societat el que es considera adient per a les dones respecte el que es considera adequat per als homes, a més de marcar les condicions d'accés al prestigi, reconeixement i valor que discriminen les dones de forma tant horitzontal com vertical (Margolis i Fischer, 2001; Castaño, 2008; Sainz et al, 2013). En aquest sentit, s'atribueix com una cosa "natural", i per tant altament resistent al canvi, que el tecnològic és masculí i el masculí significa home. D'aquesta manera es construeix i manté una cultura masculinitzada de la tecnologia. També, l'exclusió s'intensifica per diferents tipus de discriminacions que pateixen les dones des de la desigualtat salarial, fins a les violències i l'assetjament sexual. A més, cal subratllar que l'exclusió de les dones de la tecnologia també es veu sovint agreujada per altres formes d'exclusió social com la categoria socioeconòmica, el lloc de residència, i/o factors sociodemogràfics com l'edat, l'origen ètnic o les tendències sexuals. D'aquesta manera, estudiar i realitzar accions per fer front a l'exclusió de les dones en les TIC segueix sent necessari i té els seus avantatges, però també alguns inconvenients, si només ens centrem en l'exclusió.

... a la inclusió

Com exposa Sorensen (2002), conèixer els motius pels quals les dones són excloses de les tecnologies, és suficient per entendre com fomentar la seva inclusió? o cal desenvolupar una comprensió més profunda sobre els mecanismes de la seva inclusió? Això ens porta a interessar -nos pels processos específics d'inclusió i aprenentatge desenvolupats per les dones que ja participen en les tecnologies.

Investigar per a la inclusió suposa indagar en els processos d'accés i immersió tecnosocial que contempen aspectes tecnològics i socials com les motivacions, els factors facilitadors, les condicions d'ús, desenvolupament i participació de les dones en l'àmbit de les tecnologies i fins i tot, els mecanismes d'autoinclusió que desenvolupen les dones per autoincloure-se i anar modificant, al seu torn, les TIC.

La literatura feminista de la tecnologia ha identificat certes motivacions que activen l'interès de les dones que es resumirien segons Sorensen en el "deure", que expressa una motivació utilitària, i la "passió", que expressa una motivació entusiasta (Sorensen, 2002; Lagesen, 2007). Com les mateixes autores han apuntat, curiosament, la primera s'ha atribuït a les dones, mentre que la segona als homes. Aquesta distribució de les motivacions segons el gènere nega i/o invisibilitza l'accés amb entusiasme a les tecnologies per part de les dones.

La literatura centrada en l'estudi de la inclusió tecnològica ha identificat una sèrie de factors que faciliten la inclusió i immersió de les dones en les tecnologies (Sorensen, 2002; Kvasny, 2006, Lagesen, 2007; Faulkner i Lie, 2007; Trauth et al, 2009; Vergés et al., 2011). Identifiquem, en primer lloc, la importància d'un entorn potencialment (o percebut com) amigable per a les dones. En relació a això i en segon lloc, l'existència d'eines, espais i continguts d'interès o d'aplicació per a les dones. En tercer lloc, com en qualsevol aprenentatge, la disponibilitat de recursos formatius i accés a la informació. En quart lloc, segueix sent rellevant l'existència d'infraestructures i equipaments accessibles econòmicament i / o geogràficament. En cinquè lloc, l'existència de models a seguir o algun tipus d'estimulació, suport o seguiment. Finalment, cal considerar la percepció de les expectatives laborals i vitals per les dones. D'aquesta manera, tenir en compte aquestes motivacions i factors d'inclusió i im-

mersió és determinant perquè les dones accedeixin a les tecnologies, però també perquè persisteixin en el seu ús i puguin participar en el seu disseny i desenvolupament de forma activa, crítica i emancipadora.

Finalment, més enllà de l'accés i les motivacions i factors possibilitadors, també cal considerar les possibilitats d'agència de les mateixes dones en els seus processos d'autoinclusió, és a dir, els mecanismes que activen les dones per seguir, avançar i fins i tot contribuir i transformar les TIC. En aquest sentit les dones desenvolupen estratègies d'aprenentatge formals i informals, emprenen els seus propis projectes TIC, es mouen d'un lloc a un altre o d'un treball a un altre per avançar, s'autopromocionen, col·laboren i comparteixen coneixements, busquen treballs i nous projectes TIC, s'autoregulen i equilibren les seves diverses esferes de vida, participen en col·lectius, creen xarxes entre elles i altres persones o col·lectius, així com van fent i desfent gèneres i TIC en el procés (Von Hellens et al., 2001; Vergés et al, 2011; Vergés, 2012).

Quadre motivacions, possibilitadors i Mecanismes d'autoinclusió

MOTIVACIONS	POSSIBILITADORS	MECANISMES
<p>Plaer per:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Plaer - En el procés - Autonomia i canvi - Creació i innovació - Repte <p>Utilitat per:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eina o aplicació - Acadèmic - Laboral - Finalitat 	<ul style="list-style-type: none"> - Recursos - Entorn encoratjador - Context educatiu, laboral, associatiu i d'oci - Coneixement i experiència prèvia - Entorn amigable - Característiques TIC - (auto) Reconeixement - Polítiques públiques - Perspectiva gènere 	<ul style="list-style-type: none"> - Aprendre - Buscar y acceptar feines TIC - Emprenedoria - Mobilitat geogràfica i laboral - Autopromocionar-se - Col·laborar i compartir - Autoregular-se - Work-life balance - Enxarxar-se - Participació col·lectiva - (Des) Fer Gènere

font: elaboració pròpia

4. Eines 2.0

Eva Cruells (Donestech)

A continuació presentem una sèrie d'eines i aplicacions que possibiliten publicar, compartir i col·laborar en la xarxa. No pretén ser un llistat exhaustiu d'eines, sinó una selecció realitzada prioritzant aplicacions de codi obert i lliures:

::: Eines per compartir informació i treballar de manera col·laborativa :::

>/ **Diigo**. Plataforma per organitzar i compartir bookmarks, permet també anotar i ressaltar els llocs web. <https://www.diigo.com/>

>/ **Dropbox**. Servei d'allotjament d'arxius multiplataforma en el núvol. Existeixen versions gratuïtes i de pagament <https://www.dropbox.com/>

>/ **Lime Survey**. Eina lliure per desenvolupar qüestionaris online molt fàcil d'utilitzar. Permet també fer tractaments estadístics dels resultats de manera semiautomàtica. <https://www.limesurvey.org/en>

>/ **Dudle**. Alternativa lliure a Doodle per planificar trobades, reunions... <http://dudle.marsupi.org/?lang=es>

::: Mediabases per compartir imatges, sons i vídeos :::

>/ **Flickr**. Servei web per emmagatzemar i compartir fotografies digitals. També conté una gran col·lecció de Creative Commons, fotografies i imatges que es poden utilitzar per il·lustrar les presentacions o per altres tasques creatives. <http://www.flickr.com/>

>/ **Soundcloud**. Plataforma de Distribución d'àudio online on hi pots pujar, col·laborar, promocionar i distribuir els teus àudios i projectes musicals. <https://soundcloud.com/>

>/ **Vimeo**. Plataforma per pujar, emmagatzemar i compartir vídeos sense la publicitat de youtube. Professional i de interfase fàcil. Permet poder llicenciar la teva feina audiovisual con llicències lliures o obertes. <https://vimeo.com/>

::: Eines per visualitzar la informació de manera creativa i sintètica: mapes, diagrames, infografies i visualitzacions :::

>/ **Mindmap**. Eina lliure i gratuïta de codi obert per crear mapes mentals online de manera col·laborativa con varies usuàries, molt senzilla de usar i no requereix registre. <http://www.mindmap.com>

>/ **Creately**, **Lucidchart** y **Cacoo**. Son tres Eines que permeten elaborar infografies, casos d'ús UML, diagrames de fluxes, plans de circuits electrònics, plans de xarxa, diagrames de Venn, mapes de localització, entre d'altres. Son gratuïtes i permeten crear online de manera col·laborativa. <http://creately.com/>, <https://www.lucidchart.com/>, <https://cacoo.com/lang/es/>

>/ **Wordle**. Aplicació gratuïta online per generar núvols de paraules a las que se'ls hi poden donar diversos formats visuals a partir d'una llista de paraules o d'un text qualsevol. <http://wordle.net>

>/ **Infogr.am**. Aplicació gratuïta per fer infografies fàcilment online, Permet triar entre trenta tipus de gràfics i fer-los interactius. <http://infogr.am/>

>/ **Dapper**. És una eina lliure que permet crear actualitzacions de feeds de les teves webs o favorits per optimitzar i distribuir els seus continguts de noves formes. <http://open.dapper.net/>

>/ **Open Street Map**. És un projecte col·laboratiu per crear mapes lliures i editables. Els mapes es creen utilitzant informació geogràfica capturada amb dispositius GPS mòbils i altres fonts lliures. Es distribueix sota llicència oberta. <http://www.openstreetmap.es/>

::: Eines i aplicacions per la creació de weblogs, webs, portafolis, etc :::

>/ **Wordpress**. És un sistema de gestió de continguts(CMS) lliure i gratuït enfocat a la creació de bitàcoles web (llocs web periòdicament actualitzats) sense necessitat d'escriure codi. Els wordpress.com no requereixen instal·lació, i wordpress.org sí. <http://es.wordpress.com/>

>/ **Hotglue.me**. Eina per crear pàgines webs de manera senzilla, molt modular i visual. <http://hotglue.me/>

>/ **Blogger**. És un gestor de continguts que pertany a Google per la creació de blogs, és gratuït i no cal escriure cap codi o instal·lar programes de servidor o de scripting. Necessita un compte de Gmail per el registre. <http://www.blogger.com>

>/ **Tumblr**. Plataforma de microblogging gratis i online que permet publicar textos, imatges, vídeos, enllaços, cites i àudio a manera de tumblelog. <https://www.tumblr.com/>

::: Eines per la democràcia directa en temps real :::

>/ **Waze**. Aplicació social gratuïta per telèfons mòbils que permet utilitzar mapes construïts per la comunitat. <http://es.waze.com>

>/ **Tweetometro de votaciones #yeswecamp** Plataforma experimental per arribar a acords, prendre decisions col·lectivament o triar la millor idea presentada mitjançant tweets. <http://www.platoniq.net/yeswecamp/>

>/ **Incoma**. Eina per el consens de multituds on el procés de deliberatiu i el resultat tenen la mateixa importància. <http://incoma.org/>

>/ **Loomio**. Plataforma basada en programari lliure, que permet a les persones d'una comunitat comunicar-se entre elles fàcilment. <https://www.loomio.org/>

>/ **Wasa2il**. Software de democràcia participativa per auto governar-se.
<https://github.com/smari/wasa2il>

>/ **Agoravoting**. Basada en software lliure, obre la porta a sistemes de votacions escalables. <https://agoravoting.com/>

> / **Oiga.me**. Una eina lliure per generar peticiones on line i campanyes de recolzament. També és una plataforma de lobby ciutadà.
<https://oiga.me>

::: Aplicacions online per l'edició i presentació de contingut multimèdia :::

>/ **Prezi**. Presentacions multimèdia online. Possibilitat d'incrustar en webs o blogs i compartir per email, en xarxes socials... www.prezi.com

>/ **Slideshare**. Ofereix la possibilitat de crear, pujar i compartir, en públic o en privat, presentacions de diapositives.
<http://www.slideshare.net>

>/ **Dipity**. Aplicació gratuïta i lliure que permet la creació de línies del temps interactives per visualitzar continguts digitals.
<http://www.dipity.com/>

>/ **Animoto**. Aplicació web que permet crear els teus propis vídeos a partir de les teves fotos, vídeos i la teva música en xarxa
<http://animoto.com/>

>/ **Pixlr**. EEditor d'imatges online <http://pixlr.com/>

::: Aplicacions offline per l'edició i reproducció de continguts multimèdia :::

>/ **Gimp**. Programa lliure de codi obert per l'edició d'imatges digitals en forma de mapa de bits, tant dibuixos como fotografies.
<http://www.gimp.org.es/>

>/ **Inkscape**. Editor de gràfics vectorials de codi obert.
<http://inkscape.org/download/?lang=es>

> **Scribus**. Programa de maquetació de pàgines de codi obert disponible en 24 idiomes. <http://www.scribus.net/canvas/Scribus>

>/ **Audacity**. Editor d'enregistrament i edició de so lliure, de codi obert i multiplataforma. <http://audacity.sourceforge.net/?lang=es>

>/ **Video**. Les aplicacions principals d'edició de vídeos de Software Lliure: Avidemux, Cinelerra, Kdenlive, Kino GTK, Lives, OpenShot Video Editor, VirtualDub, PiTiVi e Lightworks.

::: Treballar l'escriptura de documents de manera col·laborativa :::

>/ **Wiki**. Lloc web col·laboratiu que pot ser editat per vari@s usuari@s. Les més conegudes són: <http://es.wikipedia.org/>. Existeixen diferents aplicacions wiki: <http://www.wikispaces.com/> (online), <http://www.mediawiki.org/wiki/Mediawiki>, <http://es.wikipedia.org/wiki/TikiWiki>, etc...

>/ **Piratepad**. Permet crear/editar un document de manera col·lectiva online. <http://piratepad.net/>

>/ **GoogleDocs-Drive**. Programa gratuït de Google basat en web per crear documents en línia amb la possibilitat de col·laborar en grup.
<https://mail.google.com>

>/ **Thinkfree**. Editor de documents online gratuït que ofereix 1 GB d'espai
<http://member.thinkfree.com>

::: Xarxes socials :::

> **N-1.cc**: És una xarxa social de Lorea.org, un planter de xarxes socials lliures, federades i autogestionades que es generen a partir de la voluntat de persones i col·lectius socials. Estan pensades i construïdes des de i per la societat civil i els col·lectius de transformació social.
<https://n-1.cc/>

> **Facebook**: La xarxa social més popular. <https://www.facebook.com/>

> **Twitter**: Xarxa d'informació en temps real que et connecta amb les últimes històries, idees, opinions i notícies sobre el que trobes interessant. Un tweet té 140 caràcters de longitud.
<https://twitter.com/>

> **Ning**: Plataforma social que proporciona les eines i l'experiència per cultivar la teva pròpia comunitat.
<http://www.ning.com/es/?set-language=1>

> **Fotolog**: Xarxa social de fotoblogging Permet crear i compartir diaris fotogràfics online o foto blogs.
<http://www.fotolog.com/>

::: Plataformes de crowdfunding - finançament de projectes :::

>/ **Goteo**. Xarxa social de finançament col·lectiu (aportacions monetàries) i col·laboració distribuïda (serveis, infraestructures, microtasques i altres recursos) des d'on impulsar el desenvolupament autònom d'iniciatives, creatives e innovadores, per contribuir al desenvolupament del procomú, el coneixement lliure i/o el codi obert. <http://goteo.org>

>/ **Verkami**. Una forma directa de finançar projectes amb la suma d'aportacions individuals. Està especialment dirigida a creadors independents que busquen finançament per materialitzar les seves idees.
<http://www.verkami.com/>

>/ Una **anàlisi comparativa de les vàries plataformes** de crowdfunding realitzat per La X.net. http://whois--x.net/img/crowdfunding_cast.pdf

5. Bones pràctiques d'accions feministes a la xarxa.

Eva Cruells (Donestech)

La realitat és que cada vegada més dones es connecten, naveguen i contribueixen a la construcció d'Internet, fent ús dels seus serveis interactius i obrint espais de comunicació i acció en la xarxa per tal de transformar el món. Les dones s'estan apropiant de la tecnologia a través de les xarxes per posar-la com base d'una societat més inclusiva i igualitària. Xarxes que possibiliten la denúncia de les desigualtats, l'organització de campanyes que apel·len a millorar les seves condicions de vida o la creació d'espais de temàtiques no visibilitzades i d'interès comú.

En definitiva, les dones estan reinterpretant les tecnologies com a instruments per a l'organització política i com a mitjans per a la creació de noves comunitats feministes. L'impuls de les organitzacions de dones i ciberfeministes en aquest àmbit es pot considerar de gran importància, no només per la quantitat d'iniciatives comptabilitzades sinó també per la innovació dels usos estratègics i creatius que fan els col·lectius feministes a la xarxa. L'ús de les TIC no ajuda només a superar les desigualtats de gènere, sinó que a més fomenta l'apoderament de les dones a través de la creació de xarxes.

A continuació presentem algunes bones pràctiques d'accions feministes a la xarxa. La selecció de les pràctiques pretén ser variada i donar mostra de l'heterogeneïtat d'accions i pràctiques activistes feministes a la xarxa:

- > En diferents àmbits com la violència de gènere, els drets sexuals i reproductius, etc.
- > En els espais des dels quals es desenvolupen: institucionals, autònoms, moviments socials, espais íntims, etc.
- > En diferents zones geogràfiques del món.
- > En l'ús d'eines i aplicacions tecnològiques per a l'acció.
- > En els formats creatius.

::: Casos, exemples de projectes, campanyes i accions feministes a la xarxa :::

> Campanya feminista de pressió a Facebook:

Una coalició d'organitzacions feministes està portant a terme una campanya per tal que Facebook elimini i no permeti continguts que promoguin la violència de gènere.

<http://www.change.org/petitions/demand-facebook-remove-pages-that-promote-sexual-violence>

<http://thinkprogress.org/health/2013/05/22/2046491/facebook-violence-against-women-boycott/>

> Campanya sèrbia viral contra la violència de gènere a Internet:

Es tracta d'una suposada campanya sèrbia contra la violència de gènere que s'ha fet viral amb un vídeo a la xarxa amb més de tres milions de visualitzacions en una setmana.

<http://www.lv12.com.ar/249307-campana-serbia-contra-la-violencia-domestica-la-mas-vista-en-internet.html>

> Xarxa Xilena contra la violència cap a les dones:

Coalició d'organitzacions que realitza accions de denúncia, campanyes, estudis i altres intervencions públiques coordinades a tot el país; organitza cicles de cinema i taules rodones; implementa escoles de formació i desenvolupament des del 2007 la campanya "¡Cuidado! El Machismo Mata", a nivell nacional.

<http://www.nomasviolenciacontramujeres.cl/>

> Take back the tech / Dominemos la tecnología:

És una campanya de col·laboració que porta a terme els "16 Días de Activismo contra la Violencia de Género". És una crida a totes les usuàri@s de les TIC - especialment a les nenes i les dones - per prendre el control sobre la tecnologia per tal d'eliminar la violència contra las dones, del 25 de novembre al 10 de desembre. Inclou producció de vídeos, relat d'històries digitals, disseny

gràfic, Facebook, Twitter i més campanyes i accions desenvolupades en moltes ciutats i localitzades arreu del món.

<https://www.takebackthetech.net/es>,

<https://www.facebook.com/takebackthetech>

> Jass - enfortint el poder col·lectiu de les dones per la justícia:

Combina l'organització presencial i en línia amb els mitjans socials i amb missatges contundents que permetin contactar, inspirar i mobilitzar el recolzament a favor de la igualtat i la justícia. <http://www.justassociates.org/es/>

> V-Day:

Campanya internacional contra la violència de gènere que se celebra el 14 de febrer, dia de Sant Valentí. S'inicià el 1998 a New York i avui inclou més de 5.800 esdeveniments de Vday anualment.

<http://www.vday.org/home>

> Nosotras decidimos:

Campanya que sorgeix per part d'una xarxa d'associacions de dones i feministes a favor del dret de les dones a avortar davant l'anunci per part del Govern del Partit Popular de reformar l'actual Llei orgànica 2/2010 de Salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs. <http://nosotrasdecidimos.org/>

> "El cazador cazado" de Alicia Murillo:

"El cazador cazado" és un projecte de gran repercussió que inicià Alicia Murillo per denunciar l'assetjament masculista al carrer. En resum, quan un home li diu alguna cosa relativa al seu físic quan va pel carrer, ella enregistra amb el mòbil el diàleg que manté amb ell, i ho penja a Internet, intercalant-t'ho amb les seves reflexions sobre la tant normalitzada pràctica del "piropeo" i sobre per què això es constitueix com una forma quotidiana d'agressió sexista. <http://www.pikaramagazine.com/2012/09/7109/> y <http://atravesespejoalicia.blogspot.com.es/>

> Minipimer.tv:

És un laboratori experimental de vídeo per Internet en temps real, un grup d'estudi i de desenvolupament d'eines lliures i un esperpento. En el seu manifest diuen: "Somos un grupo organizado de videobatidoras sin rostro. Estamos unidas por nuestros deseos de experimentar en la red, por la libre movilidad de nuestros flujos audiovisuales, por la contaminación de la adrenalina del tiempo real." <http://www.minipimer.tv>

> Memes Feministas:

"El ciber mundo está dominado por el humor sexista, i muchos de los famosos memes son una prueba de ello. Nosotrxs lxs feministas también queremos reírnos mientras dinamitamos el heteropatriarcado". Aquest és el manifest amb el que la pàgina de Facebook de Memes Feministes engegava per respondre als atacs masculistes que ocorren a la xarxa. En menys de cinc mesos el perfil de les Memes Feministes havia arribat a més de 9000 "likes". Utilitzen el mateix codi amb el que la xarxa social per excel·lència viralitza els continguts i bromes sexistes: els memes. <http://memesfeministas.wordpress.com/>, http://www.eldiario.es/turing/feminismo-contraataca-red_0_142785909.html

> Feministas Ácidas:

Amb més de 52.000 "likes" a Facebook és un projecte de lluita activa contra el terrorisme heteropatriarcal i a través del qual la seva autora Irene Redondo aspira a donar veu a totes aquelles idees que ens ajudin a despertar d'aquesta falsa il·lusió de la igualtat en la que vivim. <https://www.facebook.com/acidademente> y <http://www.feministasacidadas.com/>

> No quiero tu piropo, quiero tu respeto:

Col·lectiu feminista enfocat en promoure una cultura d'equitat de gènere i respecte de Ciudad Juárez, Mèxic. Neix al juny de 2012 com una pàgina de Facebook (actualment amb més de 105.000 "likes"). L'objectiu és visibilitzar i crear consciència pel que fa al tema de l'assetjament sexual. Pel fet que milions de dones són assetjades diàriament als carrers, a les escoles i a la fei-

na, van decidir començar un col·lectiu per treballar directament amb la població i sortir de les xarxes socials. Censurades moltes vegades per Facebook, han iniciat aquesta campanya: <http://www.change.org/en-GB/petitions/no-quiero-tu-censura-quiero-tu-respeto>, <https://www.facebook.com/noquierotupiropo>

> Pikara Magazine:

Revista digital feminista impulsada per quatre periodistes basques i amb col·laboradores fixes que vol mostrar models diversos de ser dona i home, així com visibilitzar altres identitats de gènere i denunciar la discriminació que segueixen patint lesbianes, gais, trans, intersexuals i tota persona que surt de l'heterosexualitat i el binarisme de gènere. Un mitjà que dona veu a persones múltiplement discriminades: gitanes, dones grans, amb discapacitat. <http://www.pikaramagazine.com>

> Voces Gitanas:

És un mitjà digital associatiu, obert i participatiu que vol ser un espai de representació i difusió de la cultura, idees i accions del poble gitano i especialment de la veu de les dones. <http://www.vocesgitanas.net>

> The Pink Chad Campaign:

A l'organitzar-se a través de Facebook i dels seus blogs, els defensors i les defensores de les dones a l'Índia sol·licitaren a les persones d'arreu que els i les recolzessin enviant "chaddis" (calçons) rosa als membres d'un grup de la dreta que havia a favorit una sèrie d'atacs a les dones que beuen en els bars i tavernes. Eines utilitzades: Facebook, Blogspot, Flickr, cartells i càmeres digitals. <http://thepinkchaddicampaign.blogspot.com.es/>

> Women'sNet [Red de Mujeres]:

Aquest projecte comparteix experiències personals de supervivència davant la violència, fent ús del relat digital d'històries, un enfocament que permet a la gent utilitzar imatges animades, fotografies, música i vídeos en viu per relatar històries en pri-

mera persona. Els relats es van distribuïnt entre activistes i defensors / defensores de drets humans, encarregats / encarregades de formular polítiques, personal de serveis i col·laboradors / col·laboradores. Eines utilitzades: Càmeres de vídeo, animació digital, programes de còmput per a l'edició de vídeos digitals, YouTube i Blip.tv. <http://www.womensnet.org.za>, <http://www.womensnet.org.za/node/4685> y <http://www.youtube.com/user/WomenCrossingtheLine>

> Blank Noise [Ruido Blanco]:

Es tracta d'una iniciativa de dones en contra de l'assetjament als carrers urbans de l'Índia. Aquest projecte explora el tema de l'assetjament sexual a les dones en combinar el relat d'històries personals amb accions públiques. Les dones relaten les seves històries enviant peces que estaven usant quan se'ls va assetjar, publiquen missatges en els blogs durant un "blogatón" (és a dir, una "marató" de blogs) sobre el que els va passar, col·loquen fotografies dels llocs on es les van assetjar i narren històries sobre la forma en què van reaccionar davant l'assetjament als carrers. Eines utilitzades: Blogspot.com, Facebook i Flickr. <http://blog.blanknoise.org/>

> ihollaback:

Hollaback és una campanya que documenta l'assetjament de carrer que es realitza en diverses ciutats del món (entre d'altres, a Buenos Aires (Argentina), Lima (Perú) i Bogotà (Colòmbia)). Es tracta d'una bitàcola digital documentant l'assetjament de carrer. Compta amb més de 150 històries de persones que van ser assetjades. Són històries de dones reals, en moments de transitar la seva ciutat i trobar-se en una situació de violència. Compta amb un mapa digital, blocs editorials i recursos per visibilitzar el problema. <http://www.ihollaback.org/>, <http://buenosaires.ihollaback.org/>, <http://lima.ihollaback.org/>, <http://bogota.ihollaback.org/>

> Harrasmap:

Sistema creat per informar agressions d'assetjament sexual a través de missatges SMS. Aquesta eina dóna a les dones una manera de reportar de manera anònima agressions d'assetjament sexual, tan aviat com es produeixen, mitjançant un simple missatge de text des del telèfon mòbil. Mitjançant la cartografia d'aquests informes en línia, el sistema actuarà com a promoció, prevenció, i una eina de resposta, posant de relleu la gravetat i la dimensió del problema. El projecte utilitza FrontlineSMS i el motor d'Ushahidi. <http://harassmap.org/en/>

> Vídeos de karaoke per reivindicar els Drets Humans de la Xarxa de Treballadores i treballadors sexuals de l'Àsia i el Pacífic:

En resposta a les lleis que els i les discriminen, els treballadors i les treballadores sexuals produïren vídeos satírics de karaoke usant a destacades personalitats públiques com a personatges principals. Al presentar aquests vídeos a bars, clubs i festes, els treballadors i les treballadores sexuals es van educar mútuament en els seus propis llocs de treball. Els vídeos també es van presentar en reunions i conferències per exposar als encarregats i encarregades de la formulació de polítiques la realitat de les comunitats de treballadors i treballadores sexuals i els assumptes que els concerneixen. Un dels vídeos va ser vist unes 10.000 vegades en línia. Eines utilitzades: Videocàmeres digitals, programes de còmput per a l'edició de vídeos, Blip.tv, YouTube i blogs. Blog. Blog: <http://apnsw.org/> Vídeo: http://www.youtube.com/watch?v=V1RQwVymewA&feature=channel_page

6. Seguretat a la xarxa.

Alex Haché (Donestech) i
Marta G. Franco (periodista i
mediactivista. Treballa a Diagonal)

"Paranoia és només tenir la informació correcta." William S. Burroughs

La creació activa d'espais de seguretat no pot deixar de banda les tecnologies digitals i Internet ja que aquests prenen cada dia més importància en la gestió de les nostres vides quotidianes. Tot el que fem al ciberespai, amb un mòbil o una targeta, cada vegada amb més freqüència, i de manera més ubíqua i persuasiva, conforma la nostra identitat electrònica. Aquesta infinitat de dades compon un graf social l'anàlisi del qual ho revela gairebé tot sobre nosaltres i de les persones amb qui interactuem. La seguretat a la xarxa ha de pensar-se com un conjunt de pràctiques que engloben les nostres identitats locals i electròniques, les dues cares de la mateixa moneda. La seguretat es pot entendre com l'absència de risc o la confiança en alguna cosa o algú. Quan s'utilitzen tecnologies digitals, el desenvolupament de praxis enfocades a augmentar la seguretat d'una mateixa, o d'un conjunt de persones relacionades entre si, s'ha de pensar com un procés multidimensional.

La percepció de seguretat varia segons el tipus de tecnologies que fem servir. Influeixen els sistemes operatius que tenim instal·lats en els nostres ordinadors, com ens connectem, naveguem i busquem informació a Internet, o fins i tot el tipus de contrasenyes que triem a l'hora d'obrir-nos un compte. Les finalitats amb què fem servir aquestes tecnologies incideixen en els tipus de seguretat que necessitem i com d'important resultarà amagar o despistar sobre els rastres que generem quan naveguem pel ciberespai, si entenem la seguretat com a un major o menor grau d'anonimat, privacitat, confidencialitat etc. Per exemple, el nostre nivell de cautela i paranoia pot dependre de com de criminalitzades puguin resultar les accions polítiques que desenvolupem i potenciem a través de les TIC. En circumstàncies extremes, podem enfrontar-nos a l'ostracisme, la censura, campanyes agressives d'assetjament i enderrocament, accions legals en contra nostre i fins i tot accions físiques violentes. En tot moment estem, a més, exposant-nos que les nostres dades i relacions personals siguin monitoritzades per empreses que poden utilitzar aquesta informació per a realitzar campanyes de màrqueting. Quan fem servir les tecnologies per mantenir les nostres xarxes socials, per coordinar, documentar i comunicar sobre què fem i quines són les nostres motivacions, estem exposant les nostres ments i cossos a mecanismes repressors i de control social. Per això cal tenir en compte i integrar la seguretat dins de cada pas que anem donant.

En aquest sentit, una altra dimensió fonamental de la seguretat a la xarxa és la relació que tenim amb el nostre col·lectiu o xarxa d'afinitat. Serveix de molt poc que només tu o una petita part de les persones amb les que et comuniquis a través d'Internet tingueu pràctiques segures, ja que si les altres companyes difonen qualsevol cosa per qualsevol tipus de plataforma, o reben els teus missatges sense preocupar-se per la seguretat, segurament acabin exposant-te a tu també. Per això no has de mostrar dades sobre les que tinguis dubtes respecte la seva publicació i sempre has de pensar en com el que públics pot afectar la privacitat d'altres persones. La seguretat a la xarxa requereix una responsabilitat individual i col·lectiva i aquesta comença per un ús informat, conscient i crític de les eines i plataformes que fem servir.

Augmentar les pràctiques segures a la xarxa també depèn de desenvolupar una visió holística de la seguretat. Cal pensar en la seguretat com un procés multidimensional que va des de defensar el teu cos on només manes tu, defensar el teu dret a l'expressió, a la cooperació, l'anonimat, la privacitat, o l'autoria... fins a defensar el teu dret a l'aprenentatge d'eines i aplicacions que et protegeixin, el que també requereix saber quines alternatives existeixen i què implica usar-les, recolzar-les, defensar-les.

Per exemple, el "Kit de seguretat en una caixa" desenvolupat pel col·lectiu Tactical Tech resumeix alguns dels diferents passos tècnics que cal donar per incrementar la seguretat a la xarxa. La seva consistència dependrà de que sàpigues protegir el teu ordinador de programari maliciós, protegir la teva informació d'amenaques físiques i, crear i mantenir contrasenyes segures, protegir els arxius sensibles, recuperar informació perduda, destruir informació sensible, mantenir-te en l'anonimat i evadir la censura, protegir-te a tu mateix i a les dades quan utilitzes llocs de xarxes socials i utilitzar els telèfons mòbils de la manera més segura possible.

Serveix de poc, per exemple, utilitzar un programari d'anonimització de la teva navegació per Internet (com TOR) si no poses una clau d'accés al teu propi ordinador i no controles molt bé qui pot usar-lo, no serveix tampoc intentar mantenir comunicacions discretes dins del teu col·lectiu d'afinitat si una persona d'aquest col·lectiu va publicant i etiquetant fotografies de la vostra reunió a Facebook, serveix de poc comprar espai en un servidor per allotjar i protegir els vostres continguts si ho fas en algun servei comercial que no et dona garanties, etc. La seguretat a la xarxa és com un joc d'escacs en el qual cada moviment pot tenir diferents i

insospitades conseqüències. Per això sempre resulta bo intercanviar dubtes amb les companyes sobre quina eina utilitzar i quin tipus d'estratègia de comunicació es vol tenir, parlar i debatre sobre el que cadascuna entén per seguretat i animar-nos mútuament en tenir cura i protegir-nos. Activar el xip de la recerca de més seguretat contribueix nostre apoderament ja que es basa en una afirmació del valor de les nostres identitats electròniques i per tant de nosaltres com a habitants del ciberespai.

La majoria de xarxes socials comercials estimulen un conjunt de pràctiques nocives. Ens referim a nivells de seguretat baixos, nuls o irregulars, que fan possible la inquietant mineria i negoci de dades duta a terme sistemàticament per individus, empreses i governs. Els termes d'ús i la pròpia configuració d'aquestes aplicacions solen fomentar la paradoxa de la privacitat, que consisteix en que la majoria de les persones diuen estar preocupades per la confidencialitat de les seves dades però no prenen mesures per protegir-se perquè prefereixen no comprometre la seva notorietat pública o no saben com fer-ho. A la web 2.0 prevalen les restriccions de drets d'autor, es limita la llibertat d'expressió per motius aleatoris i poc honestos amb les seves usuàries i es practica censura moral dubtosa, en molts casos cap a dones, col·lectius feministes i activistes en general. A més, s'incorre contínuament en la privatització de la intel·ligència i la memòria col·lectiva, no només per nombrosos casos en què serveis gratuïts es tornen de pagament després d'anys alimentant-se de les contribucions de les usuàries, sinó perquè el model de negoci es basa sempre en rendibilitzar d'alguna o altra manera l'eina i/o aplicació. Finalment, aquestes decisions sobre les nostres dades es prenen de manera unilateral i irrevocable, sense que hi hagi mecanismes de participació directa de la comunitat en el desenvolupament i gestió de les aplicacions.

Per tant, cal que ens preguntem quines solucions i alternatives s'estan treballant per part de les persones més afectades per aquests problemes: nosaltres, la societat civil. La definim com el conjunt de ciutadanes i col·lectius les accions individuals i col·lectives de les quals intenten cobrir desitjos i necessitats a través del foment de la transformació social i política. Aquestes accions no estan motivades per l'ànim de lucre i tracten d'acomodar-se a imperatius de responsabilitat social, transparència i interactivitat, de manera que es reforcen els mecanismes de confiança que es pot dipositar en elles i creen i mouen coneixement expert informal. De fet la societat civil no s'ha limitat mai a l'ús passiu d'eines tecnològiques desenvolupades per altres (en general homes blancs i rics anomenats Bill Gates i Steve Jobs, per exemple), sinó que sempre

ha contribuït al disseny i desenvolupament de les seves pròpies eines tecnopolítiques fomentant així la seva pròpia sobirania tecnològica: des de ràdios i televisions comunitàries, el llançament en òrbita del primer satèl·lit no militar, la invenció del programari lliure i les llicències lliures fins al primer portal de notícies amb sistema de publicació oberta i anònima, habilitat per l' xarxa Indymedia el 1999.

Aquests últims anys d'ús i experimentació amb xarxes socials a Internet han permès a les usuàries entendre millor les seves possibilitats per a l'acció col·lectiva orientada a la transformació social i política i prendre postures més crítiques respecte a les seves limitacions. Això ha fomentat l'emergència d'un panorama bastant efervescent i actiu pel que fa al desenvolupament d'alternatives més o menys lliures, més o menys orientades cap a la seguretat i més o menys federades i interoperables.

Aquestes circumstàncies, juntament amb recents tancaments o retirades d'inversions per la difusa rendibilitat econòmica d'alguns serveis comercials, així com escàndols a escala mundial com els assumptes filtrats per Chelsea Manning (Wikileaks) i ara Edward Snowden, que han demostrat els nivells de corrupció, control i vigilància i validat moltes tesis paranoiques relacionades amb la cultura hacker, ens porten a pensar que és possible viure una transició des de la web 2.0, de tall restrictiu i privatiu, envers la web social lliure i descentralitzada.

Si la web 2.0 i 3.0 es desenvolupa segons els principis del moviment del programari lliure, podria resultar tremendament poderosa per tornar a les usuàries la seva autonomia, llibertat i el control total de les seves dades a Internet. D'aquesta manera s'asseguraria que la neutralitat de la xarxa no pogués ser posada en dubte i revertís només en el profit d'uns pocs. A través de la generalització de l'ús de la criptografia a tots els nivells (HTTPS, navegador, servidors, comptes de correu) es podria reconstruir un ciberespai molt més segur per a totes. Tanmateix, el desenvolupament per la societat civil de més tecnologies lliures orientades cap a la seguretat seguirà dependent de que cadascuna s'autoresponsabilitzi de les tasques que li toquen.

En una web social lliure descentralitzada les usuàries podrien escollir on i com guardarien les seves dades i quines, com i amb qui compartir-les, creant a través de mecanismes d'autenticació i reputació cercles per a l'intercanvi d'informació basats en la confiança. Aquesta diferent pers-

pectiva a l'hora d'entaular relacions i interaccions en el ciberespai pot resultar especialment valuosa per als col·lectius de transformació social i política. Si la difusió de les seves idees requereix passar a través del potencial amplificador que tenen plataformes com Facebook o Twitter, i arribar on ara mateix hi ha molta gent, la campanya ha de pensar prèviament quines poden ser les conseqüències negatives o indesitjables d'aquest tipus de difusió.

Cal subratllar que en els últims anys s'han intensificat el nombre de campanyes masclistes violentes en contra de col·lectius i activistes feministes. S'ha utilitzat la censura directa a través del tancament de perfils justificats per una onada de denúncies i comportant la pèrdua de les dades, l'historial i els contactes de les persones afectades, s'han tombat o deixat de proveir allotjament a pàgines webs atacades per DDOS (Denials Of Services), s'ha negat el permís de pujar continguts audiovisuals considerats inadequats a dones donant el pit, a companyes trans o desenvolupadores de post - porno, s'ha pres el control de comptes de correus i webcams i s'ha exercit xantatge, s'han desprotegit conscientment les dades personals de moltes usuàries sense que elles tinguessin consciència, exposant així les seves adreces i telèfons personals. Resulta també interessant veure com aquesta violència s'ha orientat també cap a diverses dones techies que intentaven obrir un debat sobre el sexisme i el masclisme en diversos submóns del desenvolupament de les tecnologies. Hi ha hagut reaccions violentes que han unit assetjament, insults, humiliació i amenaces. Vegeu per exemple els centenars de comentaris a la carta oberta d'Asher Wolf, creadora del moviment de les cryptoparties, a la comunitat hacker, les reaccions a la situació viscuda per Adria Richards en l'última conferència Pycon, la descripció per la jugadora de vídeo jocs Mar - Lard del sexisme dins de les comunitats geeks, o la campanya en contra del crowdfunding d'Anita Sarkeesian per al desenvolupament d'uns episodis de Feminist Frequency analitzant els trops, estereotips i prejudicis vehiculats pels videojocs. Tot això mostra que la major part de les tecnologies que fem servir segueixen sent desenvolupades per nínxols de biohomes decidits a defensar-se de les "feministes histèriques" que tenen la gosadia de posar en dubte el seu estil de vida i els seus privilegis. Però, com bé apuntava Karen Spärck Jones, "la informàtica és massa important per deixar-la només als homes ". També per això és important que, com a feministes i activistes, ens plantegem quin serà el nostre paper en el foment de pràctiques més reflexives, tàctiques i segures amb les tecnologies.

DOCUMENTACIÓ:

- > Alguns elements per la reflexió:
<https://n-1.cc/file/view/1752691/seguridad-en-la-red>

- > **Programa "Privacy & Expression"**
<https://www.tacticaltech.org/#privacy-and-expression>

- > **Caixa d'eines de Seguretat de Tactical Tech:**
<https://securityinbox.org/es>

- > **Cuidar-se.**
<https://www.takebackthetech.net/es/be-safe>

- > **Manual de seguretat a internet de Anonymous.**
<https://n-1.cc/file/view/1753124/manual-de-seguridad-en-internet-de-anonymous>

- > **Guia Global Voices:**
<http://advocacy.globalvoicesonline.org/projects/guide/>

- > **Feministing xarxa de bloggers:**
<http://feministing.com/about/>

- > **Ono Robot.**
<https://onorobot.org/downloads>
Los subtítulos en castellano pueden descargarse aquí:
<https://onorobot.org/languages>.

- > **Programa Tor:**
<https://www.torproject.org/>

- > **Aplicació portàtil:**
<https://www.takebackthetech.net/es/be-safe/caja-de-herramientas-las-aplicaciones-port-tiles-de-dominemos-la-tecnolog>.

- > **Llistat d'alternatives lliures i segures:**
[<http://prism-break.org/>] [<http://mecambio.net/category/cambiate-ya-a-que-esperas/conectividad/>]

Aquesta campanya, adreçada a dones activistes i col·lectius feministes i de dones, és una iniciativa de:

Amb la col·laboració de:

DONESTECH

Subvencionada per:

UNIÓN EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO
El FSE contribuye a tu futuro

**Diputació
de Barcelona**

**Ajuntament
de Figueres**
Alt Empordà

Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 2.5 Espanya. Aquest document està sota una llicència de Creative Commons. Es permet lliurement copiar, distribuir i comunicar públicament aquesta obra sempre que es reconegui l'autoria i no s'utilitzi per a fins comercials. Llicència completa a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc->